

БӨЛІМ: ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады: несие мен рассрочкаға қарсы шынайы жол

ЖАРИЯЛАНДЫ
30.05.2026

ТІРЕК СӨЗДЕР
жинақтау, қаржылық сауаттылық,
қарыз, несие, рассрочка

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/189034/>

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұрақты мен 30 жыл бойы бір шындықтан бастаймын: несие алған адамдардың 9-ы 10-нан 5 жылдан кейін де сол қарызды өтеп жүреді. Мен мұны мыңдаған отбасынан көрдім. Несие — байлыққа жол емес, кедейлікке тұзақ. Рассрочка — «тегін ақша» емес, болашақ кірісіңді бүгін жұмсау. Қарыз ұйқыны ұрлайды, жинақ бостандық береді.

НЕСИЕ МЕН РАССРОЧКА ШЫН МӘНІНДЕ ҚАНША ТҰРАДЫ

100 000 теңгелік телефонды рассрочкаға алдың дейік. Сатушы «айына 8 333 теңгеден» дейді. Бірақ үстіне қосылған комиссия, сақтандыру, қызмет ақысы барда шын баға жиі 140 000–145 000 теңгеге дейін барады. Яғни сен 100 000 теңгенің затына 45 000 теңге артық төлеп отырсың.

30 000 теңге ай сайын төлеп, 12 ай жүрсең, қолыңнан 360 000 теңге шығады. Ал сол ақшаның бір бөлігіне кейін дәл сол заттың арзан баламасын табуға болатын еді. Сондықтан мен ашық айтамын: **рассрочка алма**, егер онсыз да ала алмасаң.

БАНКТЕР МЕН ДҮКЕНДЕР СЕНІ ҚАЛАЙ АЛДАЙДЫ

- **Кішкентай төлемді үлкейтеді:** «Айына аз ғана» деп ойлатқызады.
- **Асықтырады:** «Бүгін алмасаң, ертең қымбаттайды» дейді.
- **Қажеттілік сезімін оятады:** «Сен бұған лайықсың» деп сендіреді.
- **Шынайы соманы жасырады:** Соңғы төлемді, артық ақыны ұсақ әріппен береді.

Мақсат біреу: сенің ақшаны ойлап үлгермей, қол қойып қоюың.

НЕСИЕСІЗ ӨМІР СҮРУДІҢ НАҚТЫ ЖОЛЫ

1. Айлық түскен күні ең алдымен 20%-ын бөліп қой.
2. Қажет пен қалау дегенді ажырат.
3. Үлкен затты бірден емес, 3–6 ай жинап ал.
4. Картамен емес, тізіммен сатып ал.
5. Қарызға тұрмыстық зат алма: төсеніші, телефон, теледидар — бәрі кейін де табылады.

ЖИНАҚТАУДЫҢ 3 АЛТЫН ЕРЕЖЕСІ

- **20% ереже:** Айлығыңның кемі 20%-ын бөлек ұста.
- **Апталық тәртіп:** Бір аптада 5 000 теңге жинай алсаң, айына 20 000 теңге шығады.
- **Қол жетпейтін жерге қою:** Жинақ күнделікті картада жатпасын, көзден таса болсын.

«БІРАҚ АҚША ЖЕТПЕЙДІ» ДЕГЕН СЫЛТАУҒА ЖАУАП

Ақша жетпесе, мәселе табыста ғана емес, тәртіпте де. Бір айда 10 рет жеткізу қызметіне тапсырыс берсең, сол ақша 15 000–25 000 теңгеге жетеді. Күнде сырттан кофе алсаң, айына тағы 18 000 теңге кетеді. Үйдегі артық шығынды қысқартпай, байлық келмейді.

Мен көрген ең дұрыс отбасы бір нәрсені ерте түсінді: **алдымен жинайсың, сосын жұмсайсың.** Кері істесең, қарыз өседі.

БҮГІН ЖАСАЛАТЫН БІР ІС-ҚИМЫЛ

Бүгін кешке 15 минут бөл. Соңғы 30 күндегі барлық шығынды жаз. Қай жерде бос кеткен 10 000, 20 000 не 50 000 теңге бар — соны көр. Сол сәттен бастап қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұраққа жауап басталады: **қарызды тоқтат, жинақты баста.**

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.